

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828,4040 ve 4226 sayılı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair kanun lâyihası ve İktisat, Gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/33)

T. C.

Başvokâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/1021

5 . IV . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828, 4040 ve 4226 numaralı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 30 . III . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler

Dünya harbinin dördüncü yılı içinde hazırlanan 1943 mali yılı bütçesini tevzin elebilmek ve fevkalâde ahvalin icabettirdiği mütezayit masrafları karşıyabilmek üzere mevcut vergilerden bazılarına zam yapılmasına lüzum hissedilmiştir. İstihlâk maddelerine taallük eyliyen vergilere yapılan bu zamlarda harbin doğruluğu iktisadi şartlar dolayısıyla fiyatlarda husule gelen artış ve müstehlikin tahammül derecesi gözönünde bulundurulmuştur.

Takdim olunan lâyiha ile yapılması düşünülen zamlar imalât, ithalât, banka ve bankerler ve sigorta şirketleri muamele vergileriyle tapu harçlarına ve kibritten alınan müdafaa vergisine taallük eylemektedir.

4226 numaralı kanunla, imalât ve ithalât muamele vergilerinin nispetleri yüzde 12, 5 ve banka ve sigorta muamelelerinden alınan verginin nisbeti de yüzde 7,5 a çıkarılmıştır.

Lâyihanın birinci maddesi ile dahili imalât ile yabancı memleketlerden yapılan ithalâattan alınan muamele vergisi nispetinin yüzde on beşe ve banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinden alınan vergi nispetinin de yüzde ona çıkarılması istihdaf olunmuştur. Muamele vergileri daha ziyade müstehliki istihdaf eyliyen vergiler arasında bulunduğu eihetle yapılacak zam müstahsili, mutavassıtı müteessir edemez. Müstehlike yapacağı tesir de bu günlük hayat şartları ve fiyat seviyeleri muvacesinde göze görünür derecede olmayacaktır.

Lâyihanın ikinci maddesi 1451 numaralı tapu harçları kanununun 1 - 6 nei ve 8 nei maddelerine tevfiakan alınmakta olan harçlara bir misli zam icrasına ve bunların sureti tahakkuk ve tahsiline dairdir.

Ferağ ve intikal harçlarının tadili hakkındaki 7 mart 1330 tarihli kanunu muvakkatle arazi

feragından alınan harem nispeti binde otuza indirilmiş emlak harçları ise binde 50 olarak kalmıştır.

Halen tatbik edilmekte olan 27 Mayıs 1929 tarihli ve 1451 numaralı kanun ile gayrimenkul tedavülünü teşvik maksadiyle, ferag harem binde yirmi beşe indirilmiştir.

Son senelerde gayrimenkul kıymetleri bir kaç misli artmıştır. Bu artış gayrimenkul sahiplerine ve bilhassa bu işin alın satımı ile uğraşanlara, satış sırasında tahakkuk eyliyen mühim kazançlar temin eylemektedir. Kıymet ve iratlardan alınmakta olan bina ve arazi vergileriyle temlik sırasında aldığı yukarıda arzedilmiş olan tapu harçlarının nispetleri sabit kalmış olduğu cihetle gayrimenkul iktisap ve feragından elde edilen ve daha ziyade fevkalâde vaziyet ile büyük şehirlerdeki inar hareketlerinden doğan mevzu bahis kazançlar bugün vergi haricinde kalmaktadır.

Hemen her vergi ve resme zam yapılmasına zaruret hâsıl olduğu bir zamanda bu mabdan ekte edilen kazançların vergi haricinde bırakılması caiz görülemeliğinden tapu harçları kanununun 1 - 6 ve 8 nci maddeleri mucibince alınan harçlara bu madde ile bir misil zam icrası derpis olmuştur.

Lâyihaın üçüncü maddesi 1722 numaralı kanuna bağlı makavelede münderiç nevilerdeki inhisar kibritleriyle çakmak taşlarından 3828 numaralı kanun ve eklerine göre alınmakta olan müdafaa vergisinin tezyidine dair bulunmaktadır. Vasatı cilli göpü muhtevi beher kutudan alınmakta olan vergiye 0,75 kuruş ve çakmak taşlarının beher adedinden alınan vergiye de 3 kuruş zam yapılmıştır. Bu zamlarla birlikte bir kutu kibritin satış fiyatı beş kuruşa çıkmaktadır. Kibrit istihlâkının umumî ihtiyaçlar arasındaki nispeti cüzi olduğu cihetle bu zammın hayat bahahği üzerindeki tesiri mühim olmayacak ve beher kutunun 4,25 kuruş gibi kesirli bir fiyatla istihlâke arzındaki müşkülâtın da önüne geçilmesi temin edilmiş olacaktır.

Lâyihaya ilâve edilen birinci ve ikinci muvakkat maddeler kibrit inhisarı işletme şirketi acenteleri ve kibrit alın ve satımı ile istigal eden bîkümum hakikî ve hükmi şahısların kanununun neşri tarihinde dükkân, mağaza, ambar ve depolarla veya komisyoncuları nezdinde bulunan stoklarının beyanını âmîr bulunmakta ve bunlar üzerinden alınacak verginin tahakkuk ve tahsilini tâyin aylemektedir.

Bu lâyiha ile yapılan zam ve tevsiler bundan evvelki zamlar gibi fevkalâde hallerin devamı müddetine maksur bulunduğuundan 3730 numaralı kanunun meriyetten kaldırıldığı tarihi takip eden mali yıldan itibaren 4040 sayılı kanunun 40 nci maddesi hükümünün bu zamlar hakkında da cari olacağı dördüncü maddede gösterilmiştir.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Esas No. 1/33

Karar No. 7

13 . IV . 1943

Yüksek Reisliğe

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828, 4040 ve 4226 numaralı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrası hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetine 30 . III . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Encümeninize havale buyurulmuş olan kanun lâ-

yihası Maliye vekili hazır bulunduğu halde mütalâa ve tetkik olundu.

Dördüncü yıla giren dünya harbinin yurdumuzdaki siyasi, iktisadi akisleri dolayısıyla ittilhazı zaruri bulunan tedbirlerin istilzam ettiği masrafların karşılanması ve 1943 bütçesinin denkleştirilebilmesi için kanun lâyihasında yazılı bulunan zamların icrasına zaruret bulun-

duğu hususunda serdolanın mucip sebeplerin ve Maliye vekili tarafından beyan olunan mütalâaların isabetine Encümenimizce de kanaat hâsıl olmuş, buna binaen lâyiha esas itibariyle kabul edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Birinci madde ile Türkiye dahilindeki imalâtın ve hariçte imal olunarak Türkiye'ye ithal olunan maddelerden 4226 numaralı kanuna göre alınmakta olan yüzde 12,5 muamele vergisi nispetinin yüzde on beşe; banka ve bankerlerle sigorta muamelelerinden alınan ve yüzde yedi buçuktan ibaret bulunan vergi nispetlerinin de yüzde ona çıkarılması istihdaf olunmaktadır. Ancak ithal ve imalinde undan alınan muamele vergisi nispeti yüzde on iki buçuk olarak ipka edilmektedir.

Harp şartlarının yarattığı ve muhtelif âmilin körüklemekte olduğu umumî fiyat dalgalanmaları içinde; bahis mevzuu olan zamların müstehlik hayatında sebep olabileceği darlaştırma tesirinin ehemmiyet derecesi büyümemeye pek lâyük görülmemiş, buna mukabil zamlardan beklenen ve on iki milyonu geçeceği tahmin olunan gelir fazlasının bütçe denkleşmesinde haiz olduğu kıymet gözönüne alınarak artırış nispetleri Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul olunmuştur. Şu kadar ki, maddenin yazılığında verginin 3843 numaralı kanuna göre; 3828 ve 4226 numaralı kanunlarla değiştirilmiş olan nispetler dahilinde alındığı anlaşılmakta, halbuki, 3828 numaralı kanunun kabul ve ilân tarihleri bakımından muamele vergisinin istifa tarzına dair esasları tâyin eden 3843 numaralı kanuna tekaddüm etmiş bulunması itibariyle kanuni hükümlerin sıralanması ve eklenmesi eihetinden bir tezat göze çarpmakta olduğundan ve bu tezadın tabikatta ihtilâtları ve ihtilâfları harekete getirebileceği düşünüldüğünden maddenin böyle bir mahzuru izale edecek şekilde yazılması ve 3828 numaralı kanundan bahsedilmemesinin muvafık olacağı düşünülmüştür. Unun ithal ve imalinde alınan vergi nispetinin 4226 numaralı kanunda yazılı had dahilinde kalması hususu da maddenin (A) fıkrası içinden ifade olunmuştur.

İkinci madde ile tapu harçlarına yapılan zamların, gayrimenkul tedavülünde her zaman gözönünde tutulması lâzımgelen muamele sıhhatini müteessir edebilecek suçları olabileceği hususunda encümenimiz âzasından (Giresun)

Neemi Osten'in izhar ettiği endişe üzerine izahat veren Maliye vekilinin mütalâası dinlendikten sonra bahis mevzuu olan zamlar dolayısıyla yeni mahzurların belirmesinden ihtiraza mahal olmadığı neticesine varılmış ve bir buçuk milyon fazla gelir sağlayacağı tahmin olunan bu maddenin kabulü emrinde Hükümetin mucip sebepler lâyihasında serdolanın sebepler muhlik görülmüştür. Ancak tapu harçları kanununun 8 nei maddesinde mevzuubahis olan muameleler, memleketimizde alelekser alil, ihtiyar veya bakılmağa muhtaç kimselerin kendilerini besletmek kasdiyle mallarından intifa hakkını başkalarına bırakmaları gibi ahval de cereyan etmekte olduğundan işbu maddeye göre alınan harçların arttırılmaması hususunda Encümenimizce izhar olunan arzuya Maliye vekili de iştirak etmiş ve 1451 numaralı kanunun 8 nei maddesi nispetleri arttırılan maddelerden hariç tutulmuştur.

Üçüncü maddenin müzakeresinde; Encümenimiz âzasından Neemi Osten (Giresun) işbu madde ile teklif olunan zammın umumî hayat pahalılığını kamçılıyan yeni bir müessir olması ihtimali üzerinde tevakkuf etmiş ise de kibrit sarfiyatının umumî masraflar içinde işgal ettiği mevkie göre yapılacak zammın lira ölçüsüne nazaran tam bir aded ile ifade edilemeyecek kadar eüzi bulunması hasebiyle bir sene zarfında kibrite 3828 numaralı kanun ile 0,25 kuruş vergi konmasına, 4040 numaralı kanun ile 0,50 kuruşa çıkarılmasına ve 4226 numaralı kanun ile 2,25 kuruşa iblâğ edilmiş bulunmasına rağmen bu defa da üç kuruş arttırılması, bir buçuk milyonu geçecek bir gelir sağlaması gibi bir netice gözönünde bulundurulurken ve çalmak taşların beher adedinden alınmakta olan 9 kuruşun 12 kuruşa çıkarılmasında da müstehliki tazyik bakımından ehemmiyetli bir mahzur tasavvur edilmeyerek maddenin aynen kabulü muvafık görülmüştür.

Lâyihaya ilâve olunan iki muvakkat madde kibrit inhisarı işletme şirketi acentelerinin ve kibrit alma satma ile işgal eden hilecînale hakikî ve hükmi şahısların; kanunun neşri tarihinde dükkân, mağaza, ambar ve depolarında veya komisyoncuları nezdinde bulundurdukları stokları beyanname ile bildirmelerini âmir bulunmakta ve beyannamelerin sıhhatini alâkâlarının ne suretle ve nelerle kontrol edebilecek-

lerine ait hüküm vazetmekte, verginin tahakkuk ve tahsil tarzlarını tâyin ve hilâfi sabit olan beyanlarda alınacak ceza derecelerini tesbit etmektedir. Encümenimiz iki muvakkat maddenin ana hatları üzerinde ayrı bir mütalâda bulunmuştur. Aneak kanunun neşri tarihinden sonra Maliye dairelerinin ilânı üzerine alâkâlıların verecekleri beyannameler için teklif edilen üç günlük müddeti fazla bulunmuşlardır. Kibrit ve gacmağın tadat ve tespiti keyfiyeti üç günlük bir müddetin mürurunu istilzam edecek kadar teferruatlı ve dağınmak bir iş olmamasına ve bu kabil ahvalde beyan müddetinin kısa olması beyanların sıhat derecesinde müspet bir tesiri haiz bulunmasına göre bir iş gününü yeter saymıştır. Bu mülâhazaya tebaan kanunun neşrinden evvel satılmış ve ahıya gönderilmek üzere yola çıkarılarak satıcı elinden çıkmış ve kanunun neşri tarihinde henüz ahemın eline geçmemiş malların ahıya vâsıl olduğu günü takip eden bir iş günü içinde ayrı bir beyanname ile bildirilmesini lüzumlu görmüş ve muvakkat birinci maddenin yazılışında gerekli tadilleri yapmıştır.

Bu lâyiha ile yapılan zamların, daha evvelki

zamlar gibi fevkalâde vaziyetin devamına maksur bulunduğu, dördüncü madde ile hükme bağlanmış bulunmaktadır. 3780 numaralı kanunun mer'iyetine lüzum kalmadığı Hükümetçe ilân edilen malî yılın hitamından itibaren zamların devam edemeyeceğine dair olan 4040 numaralı kanunun 40 nci maddesi hükmü işbu lâyiha ile kabul edilen zamlar için de cari olacaktır.

Havale sırasına göre Gümrük ve inhisarlar encümenine tevdi buyurulması ricasiyle Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

İktisat En. Reisi	M. M.	Kâtip
Trabzon	Çankırı	Ankara
R. Karadeniz	A. İnan	H. O. Bekata
Ankara	Eskişehir	Giresun
M. Kayaoğlu	E. Sazak	N. Östen
İçel	İçel	İstanbul
Ş. Tuğay	Dr. M. Berker	C. E. Arseven
İstanbul	İzmir	Kırşehir
A. H. Denizmen	B. Arman	Ş. Torgut
Kırşehir	Konya	Manisa
F. Çobanoğlu	K. Akay	Dr. H. Sarhan
Niğde		Ordu
Dr. R. F. Talay		Ş. Akyazı

Gümrük ve inhisarlar encümeni mazbatası

T. B. M. M.

G. ve I. Encümeni

Esas No. 1/33

Karar No. 2

16. IV. 1943

Yüksek Reisliğe

Maliye vekillîğince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin 30. III. 1943 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zamın icrasına dair olan 3828, 4040 ve 4223 numaralı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair kanun lâyihası Encümenimize de havale buyurulmuş olmakla Hükümetin teklifiyle İktisat encümeninin kabul ettiği metin ve mucip sebepler mazbatası Maliye vekâletinden gönderilen alâkâlı memur huzuriyle müzakere ve tetkik edildi.

Müzakere neticesinde Encümenimiz İktisat encümeninin noktai nazarına tamamen iştirake ve

lâyihanın aynen kabulüne karar vermiştir.

Havalesi veçhile Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

G. ve I. En. Rs.	M. M.	Kâtip
Mardin	Erzurum	Seyhan
Gl. S. Düzgören	M. H. Göle	Ş. İçcen
Amasya	Çanakkale	Diyarbakır
N. Aktın	A. Kamçıl	K. Şedele
Eskişehir	Hatay	Kocaeli
I. Özdamar	Gl. E. Durukan	A. Dikmen
Malatya	Malatya	Samsun
H. Sağroğlu	O. Tamer	S. Gökçül
Tekirdağ		Tekirdağ
E. Pekel		N. Trak

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Esas No. 1/33

Karar No. 2

31 . IV . 1943

Yüksek Reisliğe

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere yeniden zam ierası maksadiyle 3828, 4040 ve 4226 sayılı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı yeni hükümler vazına dair Maliye vekilligince hazırlanıp İera Vekilleri Heyetince 30 . III . 1943 tarihli toplantısında Meclise tevdi kararlaştırılan ve Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve İktisat ve Gümrük ve inhisarlar encümenleri mazbataları, Vasıtalı vergiler umum müdürü hazır olduğu halde Encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Lâyhada, ithalât ve imalât üzerinden almakta olan muamele vergisinin yüzde on iki buçuktan yüzde on beşe, banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinin muamele vergisinin yüzde yedi buçuktan yüzde ona, ferağ harçlarının binde (25) den binde elliye ve kibritten alınan Milli müdafaa vergisinin de 30 para zam edilmek suretiyle 2; 25 kuruştan (3) kuruşa ve çakmak taşları müdafaa vergisinin (9) kuruştan (12) kuruşa çıkarılması teklif edilmekte ve alınan izahata göre bütün bu zamlardan ceman 15 700 000 lira hasılat elde edilmesi umulmaktadır.

İktisat encümeni mazbatasında da belirtilmiş olduğu üzere, bazı istihlâk maddeleriyle gayrimenkul satışı üzerinden alınan vergi ve harçlara yapılması teklif edilen bu zamlar, istihlâk maddeleri fiyatı ile gayrimenkul tedavülü üzerinde ehemmiyetli tesir yapacak derecede olmadığı ve 1943 malî yılı masraflarını karşılayabilmek için vergilere yeni zam ierasi zaruri bulunduğu eihetle, teklifin esas itibariyle kabulü Encümenimizce de muvafık görülmüştür. Ancak, satış bedelleri üzerinden alınan harçların bu bedellerin yükselişiyle mütenasip olarak artması tabii bulunduğuna göre, bu harçlara yapılması tasavvur edilen zam, Hükümetin mucip sebepler lâyihasına işaret edildiği şekilde vergi dışında kalan bir mevzuu tekliften ziyade, yine munzam hâsılat elde edilmesi maksadına mâtuf görülmüş

ve satış bedellerinin eksik gösterilmesinden doğan mahzurları önleyecek yeni tedbirlerin Hükümetçe derpiş ve tesbit edilmesi de bu vesile ile temenniye lâyık bulunmuştur.

Lâyiha metninde İktisat encümenince yapılan tadiller, Encümenimizce de aynen muvafık görülmüştür.

Havalesi ve ghile Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Encümenimiz mazbatası Yüksek Reisliğe sunuldu.

Maliye En. Rs.	Bu M. M.	Kâtip
İstanbul	Urfa	Tokad
A. Bayındır	E. Tekeli	C. Kovak
Afyon K.	Ankara	Antalya
İ. H. Baltacıoğlu	M. Aksoley	Dr. G. Kahraman
Burdur	Bursa	Kastamonu
Ş. Engineri	A. M. Erhan	H. Çelen
Kayseri		Rize
Ö. Taşcıoğlu		Mütalâam aşağıdadır.

Bu günkü bütçe durumunun esaslı malî tedbirler alınmasını ve bu arada vergi kaynağına da başvurulmasını icabettirdiği meydandadır. Eldeki lâyiha da bu zaruretin bir ifadesidir. Ancak vergi yoluna gidilirken malî vergi esaslarının bir icabı olarak muhtelif halk tabakasının bugünkü iktisadi buhran karşısındaki durumu ve mevcut matrahların bu duruma içtimai adalet bakımından intibak derecesi gözönünde tutularak ona göre bir karar alınması zaruridir. Bu sebeple evvelimde Hükümetin bütçe ağığını kapamak için eldeki lâyihadan başka yeni vergi lâyihaları getirmek tasavvurunda olup olmadığının anlaşılması, eğer böyle bir tasavvur varsa bütün bu vergi lâyihalarının bir kül olarak incelenmesi, yoksâ sebebinin, bilhassa neden biricik çare olarak eldeki lâyihaya lüzum hâsıl olduğunun bilinmesi icabeder. Maliye vekili Encümeninde hazır bulunmadığı için bu eihetler anlaşlamamıştır. Eldeki lâyihanın mucip sebepleri de gereken aydınlatmaları ihtiva et-

miyor. Filhakika bugünkü iktisadi şartlar olağan dışı Devlet masraflarının daha ziyade müstahsil ve hakikî kazanç, gelir sahiplerine yükletilmesini icabettirmektedir. Halbuki eldeki lâyiha mevcut muamele vergisi nispetlerini arttırma yoluna gitmektedir. Bu ise fiyatları hiç olmazsa o nispette arttıracaktır. Yapılan zammın fiyatları arttırması demek onun neticede esas itibariyle müstehliklere inikâsı yani zammın neticede müstehlikler tarafından ödenmesi demektir. Hükümet te. mu. cip sebepler lâyihasında bunu kabul etmektedir çok artışın göze görünür derecede olmayacağı fikrindedir. Şu var ki, müstehlik zümre içinde sabit gelirlielerin ne derece muztarip bir durumda olduğu malumdur. Bu sebeple bu zümreye inikâs edecek verginin içtimai adalete en az uyacağı söz götürmez. Diğer taraftan bugünün en büyük müstehliki Devlettir.

Demek oluyor ki, yapılan zammın mühim bir miktarı yine Devlet bütçesine inikâs edecek ve muamele vergisi bu miktar nispetinde bütçe ağırlım kapamağa yarıyan bir tedbir teşkil etmiyecektir. Şüphesiz icabında müstehlikleri mütecessir edecek tekliflere de müracaat lüzumu hâsil olabilir. Ancak bu lüzum matrahlarda yapılacak umumî bir inceleme ile meydana çıkabilir. Hususiyle bizzat muamele vergisi kanununda mevcut bir takım istisnalar vardır ki, bugünkü şartlar esnasında buna lüzum olup olmadığı düşünölmek icabeder.

Netice itibariyle Maliye vekilinin yeter izahat vermesini ve başka vergi lâyihaları getirilecekse bunların gelmesini beklemek yerinde olacağından lâyihamın hemen müzakere ve kabulüne muhalifim.

Rize

T. B. Baltta

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Esas No. 1/33

Karar No. 25

14 . V . 1943

Yüksek Meclise

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828, 4040, 4226 sayılı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair Maliye vekilligince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin 30 mart 1943 tarihli toplantısında yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası, İktisat, gümrük ve inhisarlar ve Maliye encümenleri mazbatalarıyla birlikte Encümenimize havale ve tevdi edilmekle Maliye vekâleti Vasıtalı vergiler umum müdürü hazır olduğu halde müzakere edildi.

Lâyiha ile muamele vergi nispetlerinin arttırılması, tapu harçlarına bir misli zam yapılması, kibritten alınan müdafaa vergisinin otuz para zammı ile üç kuruşa ve çakmak taşlarından alınan müdafaa vergisinin de üç kuruş zammı ile on iki kuruşa çıkarılması teklif olunmaktadır.

Hükümetin mucip sebeplerinde fevkalâde

hallerin icabı olarak artan masrafları karşılamak ve 1943 mali yılı bütçesini tevzin edebilmek üzere bu zamların yapılmasına zaruret hâsil olduğu ve istihlâk maddeleri üzerine konulan bu zamların fiyatlarda göze görünür bir tesir icra edecek mahiyette bulunmadığı ve son senelerde kıymetleri bir kaç misli ratmış olan gayrimenkullerin satışından elde edilmekte olan kazançlar teklif haricinde kaldığından, daha ziyade fevkalâde vaziyetle büyük şehirlerdeki imar hareketlerinden doğan mevzu bahis kazançların vergi haricinde kalmamaları için Tapu harçları kanununun 1 - 6 nci ve 8 nci maddeleri mucibince alınmakta olan harçlara zam yapılması düşünölmüş olduğu beyan edilmiştir.

Bu zamlardan beklenen varidat, Encümeninde verilen izahata göre takriben 15 700 000 lira raddesindedir.

Gerek Hükümetçe, gerekse lâyihayı müza-

kere etmiş olan diğer Encümenlerce dermeyan bulunduğu üzere teklif olunan zamlar istihlak maddeleri fiyatlarıyla gayrimenkul tedavülü üzerinde ehemmiyetli bir tesir iera edecek derecede olmadığından ve 1943 mali yılı bütçesinin tevzini için bu zamların yapılması zaruri bulunduğundan lâyiha heyeti umumiyesi itibariyle Encümeninize de kabule şayan görülmüştür. Ancak tapu harçlarına yapılan zamların kıymet yükselmesinden doğan kazançları teklif edecek mahiyette olmayıp harcı artırılmasından ibaret olduğu hakkında Maliye encümeninin görüşüne encümenimiz de iştirak etmiştir.

Maddelerde yapılmış olan değişikliklerin sebepleri aşağıda arz edilmiştir:

Birinci madde : 3828 sayılı kanunla banka, banker ve sigorta şirketlerden alınan muamele vergilerine yapılmış olan zam, 4226 sayılı kanunun 12 ne maddesiyle artırılmış ve Türkiye'de imal olunan maddelerle yabancı memleketlerde imal olunup Türkiye'ye ithal edilen maddelerden alınan muamele vergileri de 4226 sayılı kanunun 13 ne maddesiyle tezyit edilmiş olduğundan lâyhada 3828 sayılı kanunun zikredilmesine lüzum görülmemiş ve bu kanunun numarası maddeden çıkarılmış ve yapılan zammın mükelleflerce kolaylıkla anlaşılabilmesi maksadiyle, maddede zam miktarlarının tasrihi muvafık görülmüştür.

Yapılan zammın, gerek Türkiye'de imal olunan gerekse yabancı memleketlerde imal olunup Türkiye'ye ithal edilen ürünlere teşnil edilmemesi Hükümetçe muvafık görülerek lâyihanın birinci maddesinin (B) fıkrasında bu eihet tasrih edilmiş ve Encümeninize de bu istisna yerinde görülmüş ise de un tâbiri mutlak olarak yazıldığından, tatbikatta herhangi bir ihtilâf çıkmasını önlemek maksadiyle un tâbiri yerine bilmünun hububat unları ibaresi konulduğu gibi hükmün vuzuhunu temin için, bu istisnanın ayrı bir fıkra halinde yazılması tercih edilmiştir.

İkinci madde : 1451 sayılı tapu harçları kanununun ikinci maddesi, bir harç ihtiva etmeyip Hazine, Evkaf, İdarei hususiye ve belediyelerin ve Eytam ve Emulâk bankasının taksitle ve arttırma ile sattıkları gayrimenkullerden birinci madde mucibince alınması lâzımgelen temlik harcının matrahını tâyin etmekte olduğundan, zam yapılan maddeler arasında bu maddenin zikrine lüzum görülmemiştir.

Mukavelelerden doğan intifa haklarının ivaz mukabilinde tesisinden alınacak harcı artırılması muvafık olamayacağı hakkında İktisat encümenince dermeyan olunan mütalâaya Encümenimizce de iştirak edildiğinden 1451 sayılı kanunun 2 ve 8 ne maddeleri lâyihadan çıkarılmıştır.

Madenlere ait tasarruf muamelelerinden alınacak harçlar, 1451 sayılı kanunun 25 ne maddesinde ayrı bir esasa tabi tutulmuş olup gayrimenkul temliklerinden alınan harçlara zam yapıldığı halde madenlerin devir ve ferağ muamelelerinden alınan harçların zamdan hariç tutulması teklif müsavata ve vergilerde aranan umumiyet kaidesine aykırı görülmüş ve Maliye vekâletinden alınan izahattan evvele maden resimlerine de zam ierası derpiş edilmiş olduğundan dolayı madenlerin devir ve ferağına ait tapu harçlarına zam ierası iltizam edilmemiş ise de bilâhara maden resimlerine zam yapılmasından vazgeçilmiş olduğu eihetle mevzu bahis harçların da bir misil zamma tabi tutulması muvafık olacağı bildirilmiş ve teklifte müsavat ve umumiyet temini için 1451 sayılı kanunun 25 ne maddesi de zamma tabi maddeler arasında ithal edilmiştir.

1451 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince alınan harçlardan % 10 vilâyet hissesi ayrılacağı mezkûr kanunda yazılı olup, yapılan zamlardan da bu hissenin ayrılması icabedeceğinden tatbikatta ihtilâfa düşülmemek üzere bu eihet de maddede tasrih olunmuştur.

Yapılan zam, 1451 sayılı kanunun 1, 3, 4, 5, 6 ve 25 ne maddeleri mucibince alınmakta olan harçların bir nisli arttırılmasından ibaret olmasına göre bunun tahakkuk ve tahsili de Tapu harçları kanununun vazettiği esaslar dairesinde olacağı tabii bulunduğundan bu hususta ayrıca sarahat verilmesi, tasrih edilmeyen hususların tatbikında tereddüdü dâvet edecek mahiyette görülmekle zamların harçlarla birlikte ve aynı hüküm ve usuller dairesinde tahakkuk ettirilerek tahsil edileceğine dair olan fıkralar kaldırılmıştır.

Üçüncü madde : Bu maddede yapılan değişiklik maddeye vuzuh vermek ve zammedilen miktarları açıkça göstermek üzere maddenin tertibi ve yazılış değiştirilmesinden ibarettir.

Muvakkat birinci madde ' Kibrit alımı ve satımı ile iştigal eden hakiki ve hükmi şahıslarla

kibrit inhisarı acenteleri nezdinde bulunan kibritlerden yeni zammın alınması maksadıyla telif edilmiş olan bu maddede beyanname verme müddetinin üç günden bir güne indirilmesi hususunda İktisat Encümenince yapılmış olan tadile Encümenimizce de iştirak edilmekle beraber kibrit inhisarına ait olup acenteler nezdinde emaneten bulunan kibrit ve çakmak taşlarının beyan harici bırakılması muvafık görülmediğinden bunlardan yeni zammın satıldığıça tahsili esası, İkinci muvakkat madde ile temin edilmek üzere, beyannameye ithalleri için bu maddeye hüküm konulması ve maddenin daha vazih olarak yazılması maksadıyla bu madde yeniden kaleme alınmıştır.

Muvakkat ikinci madde : Beyanname ile bildirilen kibrit ve çakmak taşlarından alınması icabeden zammın aynı günde Maliye dairelerine tediyesi izdihamı ve mükellefler için müşkülâtı mucip görüldüğünden tediyeye müddetinin yedi güne çıkarılması kararlaştırılmış, diğer taraftan mevcudunu saklayan mükelleflere tarholunacak misil zammı vergilerin tahsili için üç aylık müddet bırakılması, bunlara iyi niyet gösteren mükelleflerden fazla bir kolaylık temini neticesini hâsıl edeceğinden câiz görülmiyerek misil zammı vergilerin de tebliği takibeden yedi gün içinde öden-

mesi muvafık bulunmuştur. Madde bu maksatları temin edecek şekilde yeniden yazılmıştır.

Dördüncü ve beşinci maddeler Hükümetin telifi ve hile aynen kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.	M. M.	Kâtip
Kastamonu	Muğla	İstanbul
T. Coşkan	H. Kitabcı	F. Öymen
Amasya	Antalya	Aydın
A. K. Yiğitoğlu	N. E. Sumer	Gl. R. Alpman
Balıkesir	Bitlis	Bursa
S. Örgüven	B. Osma	Dr. S. Konuk
Diyarbakır	Diyarbakır	Edirne
R. Bekit	Ş. Uluğ	M. N. Gündüzalp
Giresun	Hatay	İsparta
A. Sayar	H. Selçuk	M. Karaağaç
İstanbul	İstanbul	İzmir
H. Kortel	H. Ülkmen	M. Bırsel
Kayseri	Kütahya	Kütahya
F. Baysal	H. Pekcan	A. Tıridoğlu
Manisa	Samsun	Tokad
F. Kurdoğlu	M. A. Yörükler	H. N. Keşmir
Tokad	Trabzon	Yozgad
R. A. Sevengül	S. Anamur	S. İçöz
Yozgad		Yozgad
A. Sungur		E. Erişirgöl

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828, 4040 ve 4226 numaralı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3843 numaralı kanuna göre alınan ve 3828, 4226 numaralı kanunlarla nispetleri değiştirilmiş olan muamele vergilerinden;

A) Türkiye dahilinde imal olunan maddelerle yabancı memleketlerde imal olunup Türkiye'ye ithal edilen maddelere ait vergiler nispeti % 15 şe;

B) Banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinden alınan vergiler nispeti % 10 na; çıkarılmıştır. (İthal ve imal dolayısıyla undan alınan muamele vergisi nispeti % 12,5 tur).

MADDE 2. — 1451 numaralı tapu harçları kanununun 1 - 6 ve 8 nci maddelerine tevfiikan alınmakta olan harçlara bir misil zam yapılmıştır.

Bu zamlar harçlarla birlikte ve aynı hüküm ve usullere göre tahakkuk ettirilerek tahsil olunur.

MADDE 3. — 1722 numaralı kanuna bağlı mukavelenamede münderiğ standart nevinden inhisar kibritlerinin vasatı 50 çöpü muhtevi beher kutusundan 3828 numaralı kanun ve eklerine göre alınmakta olan 2,25 kuruş müdafaa vergisi 3 kuruşa ve çakmak taşlarının beher adedinden alınmakta olan 9 kuruş 12 kuruşa çıkarılmıştır.

MUVAKKAT MADDE 1. — Kibrit inhisarı işletme şirketi acentaları ve kibrit alım satımıyla işigal eden diğer bilûmum hakiki ve hükmi şahıslar kanunun neşri tarihinde dükkân, mağaza, ambar ve depolarında şube ve acentaları veya komisyoncuları nezdinde veya sair yerlerde bulunan stoklarının - daha evvel satılıp müşteriye teslim veya irsal edilmemiş olanlar da dahil - miktarlarıyla buldukları yerleri gösterir bir beyanname tanzim ederek üç gün

İKTİSAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828, 4040 ve 4226 numaralı kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı vergi ve resimlere yeniden zam icrasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3843 numaralı kanuna göre alınan ve en son 4226 numaralı kanun ile nispetleri değiştirilmiş olan Muamele vergilerinden :

A) Türkiye dahilinde imal olunan maddelerle yabancı memleketlerde imal olunup Türkiye'ye ithal edilen maddelere ait vergiler nispeti un ithal ve imalinde mer'i bulunan yüzde 12,5 nispeti baki kalmak şartıyla yüzde on beşe,

B) Banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinden alınan vergiler nispeti yüzde 10 a çıkarılmıştır.

MADDE 2. — 1451 numaralı Tapu harçları kanununun 1, 2, 3, 4, 5, 6 ncı maddelerine tevfiikan alınmakta olan harçlara bir misil zam yapılmıştır.

Bu zamlar harçlarla birlikte ve aynı hüküm ve usullere göre tahakkuk ettirilerek tahsil olunur.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 1. — Kibrit inhisarı işletme şirketi acentaları ve kibrit alım ve satımıyla işigal eden ve diğer bilûmum hakiki ve hükmi şahıslar kanunun neşri tarihinde dükkân, mağaza, ambar ve depolarında, şube ve acentaları veya komisyoncuları nezdinde veya sair yerlerde bulunan ve daha evvel satılıp müşteriye teslim veya irsal edilmemiş olan miktarlar da dâhil olmak ve ayrıca tasrih edilmek üzere stoklarının yekûnu ile buldukları yer--

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ferikalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 4226 sayılı kanunla tapu harçları hakkındaki 1451 sayılı kanununun bazı hükümlerinin değiştirilmesine dair kanun lâiyhası

MADDE 1. — 3843 sayılı muamele vergisi kanununa göre alınan ve 4226 sayılı kanunla nispeti değiştirilmiş olan muamele vergilerinden;

A) Türkiye dahilinde imâl olunan maddelerle yabancı memleketlerde imâl olunup Türkiye'ye ithal edilen maddelere ait muamele vergileri nispeti yüzde iki buçuk zammiyle yüzde on beşe;

B) Banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinden alınan muamele vergileri nispeti yüzde iki buçuk zammiyle yüzde ona; çıkarılmıştır.

Bu maddenin (A) fıkrası ile yapılan artırma bilûmum hüvubat unlarından imâl ve idhal dolayısıyla alınan muamele vergilerine şâmil değildir.

MADDE 2. — 1451 sayılı tapu harçları kanununa göre alınan harçlardan, mezkûr kanunun 1, 3, 4, 5, 6 ve 25 nci maddelerinde yazılı harçlara bir misli zam yapılmıştır.

Tapu harçları kanununun birinci maddesine göre ayrılan vilâyet hissesi, mezkûr maddeye ait zamdan da aynı nispette ayrılır.

MADDE 3. — 3828 sayılı kanuna göre alınan müdafaa vergisinden ;

A) 1722 sayılı kanuna bağlı mukavele-namede standard nevinden inhisar kibritlerinden vasati elli çöpü muhtevi beher kutuya ait vergi 0,75 kuruş zammiyle üç kuruşa;

B) Çakmak taşlarının beher adedine ait vergi üç kuruş zammiyle on iki kuruşa;

Çıkarılmıştır.

MUVAKKAT MADDE 1. — Kibrit inhisar acenteleri ve kibrit alım ve satımıyla iştiğal eden diğer bilûmum hakiki ve hükmi şahıslar bu maddenin son fıkrasında yazılı ilânın yapıldığı günde; dükkân, mağaza, fabrika, imalâthane, ambar ve depolarında, şube veya acentaları veya komisyoncuları nezdinde veya sair yerlerdeki kibritleriyle çakmak taşlarının miktarını ve buldukları yerleri gösterir beyannameyi, mezkûr ilânın yapıldığı günü takip eden

Hü.

zarfında bağlı buldukları varidat dairesine vermeğe mecburdurlar.

Kibrit inhisarı işletme şirketine ait olup acenteler nezdinde emaneten bulunduğu kayıt ve vesikalarla tevsik edilen kibritler beyannameye ithal edilmez.

Kanunun neşriden evvel satılmış ve alıcıya gönderilmek üzere yola çıkarılarak satıcı elinden çıkmış ve kanunun neşri tarihinde henüz alıcının eline geçmemiş mallar alıcıya vâsıl olduğu günü takip eden günden itibaren üç gün içinde ayrı bir beyanname ile bildirilir.

Maliye daireleri bu kanunun neşrini mütakıp yukarıki fıkrada yazılı beyannamelerin verilmesini mahallerindeki gündelik gazetelerle ve gündelik gazete çıkmıyan yerlerde sair mutata vasıtalarla ilân ederler.

MUVAKKAT MADDE 2. — Muvakkat birinci madde mucibince verilecek beyannamelerin doğrulduğu varidat dairelerince mükelleflerin iş yerlerinde ve çalışma saatları içinde defterleri ve ticari evrakı tetkik edilmek ve mevcut stokları gözden geçirilmek suretiyle sağlanır.

Varidat daireleri bu suretle sağlanan beyannamelerde yazılı kibrit ve çakmak satışlarından beher kutu kibrit için 0,75 ve beher çakmak taşı için 3 kuruş müdafaa vergisi tarhederler. Yapılan tetkikat neticesinde beyana tabi stoku bulunduğu halde müddeti içinde beyanname ile bildirmedigi veya stokunu beyannameye noksan geçirdigi anlaşılanlara gizledikleri mevaddın varidat dairelerince tesbit olunacak miktarları üzerinden vergi tarh ve bu vergiye beş kat zam icra edilir. Tarholunan cezalı müdafaa vergileri mükelleflere tebliğ olunur. Mükellefler verdikleri beyannamelerin muhteviyatına ve bu beyannamelere müsteniden tarholunan vergiye itiraz edemezler. Bunun haricinde kalan hususlara karşı 3692 numaralı kanunun hükümleri dairesinde itiraz ve temyiz talebinde bulunabilirler. İtiraz komisyonu kararlarına karşı idare namına yapılacak temyiz talepleri de aynı hükümlere tabidir. Kibrit inhisarı işletme şirketine acentalarından maada mükellefler beyannamelerinde bildirdikleri kibrit ve çakmak taş-

İk. E.

leri gösterir bir beyanname tanzim ederek bir iş günü zarfında bağlı buldukları varidat dairesine vermeğe mecburdurlar.

Kibrit inhisarı işletme şirketine ait olup acentaları nezdinde emaneten bulunduğu kayıt ve vesikalarla tevsik edilen kibritler beyannameye ithal edilmez.

Kanunun neşriden evvel satılmış ve alıcıya gönderilmek üzere yola çıkarılarak satıcı elinden çıkmış ve kanunun neşri tarihinde henüz alıcının eline geçmemiş mallar alıcıya vâsıl olduğu günü takip eden bir iş günü içinde ayrı bir beyanname ile bildirilir.

Maliye daireleri bu kanunun neşrini mütakıp yukarıki fıkrada yazılı beyannamelerin verilmesini mahallerindeki gündelik gazetelerle ve gündelik gazete çıkmıyan yerlerde sair mutata vasıtalarla ilân ederler.

MUVAKKAT MADDE 2. — Hükümetin 2 nci muvakkat maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

ilk iş günü akşamına kadar, bağlı buldukları varidat dairesine vermeğe mecburdurlar.

Kibrit inhisarına ait olup acentaları nezdinde emaneten bulunan kibrit ve çakmak taşları ile kanunun neşrinden evvel satılmış olup, alıcıya teslim veya irsal edilmemiş olan kibrit ve çakmak taşları da beyannamede ayrıca gösterilmek suretiyle bildirilir.

Son fıkradaki ilândan evvel satılmış olup alıcıya gönderilmek üzere yola çıkarılarak satıcı elinden çıkmış ve mezkûr tarihte henüz alıcının eline geçmemiş olan mallar, alıcıya vâsil olduğu günü takip eden ilk iş günü akşamına kadar ayrı bir beyanname ile bildirilir.

Maliye daireleri kanunun neşrini mütaakip birinci fıkrada yazılı beyannamelerin verilmesini mahallerindeki gündelik gazetelerle ve bulunmayan yerlerde mutad vâsıtalarla ilân ederler.

MUVAKKAT MADDE 2. — Muvakkat birinci madde mucibince verilecek beyannamelerin doğruluğu varidat dairelerince mükelleflerin iş yerlerinde ve çalışma saatleri içinde, defterleri ve ticari evrakı tetkik edilmek ve mevcut stokları gözden geçirilmek suretiyle sağlanır. Yapılan tetkikat neticesinde beyana tabi kibrit ve çakmak taşı bulunduğu halde müddeti içinde beyanname ile bildirmediği veya noksan bildirdiği anlaşılmalara, bildirilmeyen malların varidat dairelerince tesbit olunacak miktarları üzerinden, bu kanunun üçüncü maddesiyle kabul edilen zam nispetinde vergi tarh ve buna beş kat zam icra edilerek mükellefe tebliğ olunur.

Mükellefler kendi beyannameleri haricinde yapılan tarhiyata karşı, 3692 sayılı kanun hükümleri dairesinde, itiraz ve temyiz talebinde bulunabilirler.

İtiraz komisyonu kararlarına karşı, Hazine namına yapılacak temyiz talepleri de aynı kanun hükmüne tâbidir.

Mükellefler beyanname ile bildirdikleri kibrit ve çakmak taşları için bu kanunun üçüncü maddesiyle kabul edilen zam miktarı üzerinden taayyün edecek vergiyi beyannamelerini verdikleri günü takip eden yedi gün içinde ödemeğe mecburdurlar.

Bu maddeye göre varidat idarelerince tarhe-

Hü.

ların vergilerini beyannamelerini verdikleri gün öderler. Bu mükellefler namına cezalı olarak tarholunan vergi ve zamlarla kibrit imhissar işletme şirketi acentaları namına gerek beyannemeye müsteniden gerekse cezalı olarak tarhedilen vergi ve zamlar tahakkukunu takip eden aydan itibaren üç ayda ve üç müsavi taksitte tahsil olunur.

Zamanında ödenmeyen taksitler % 10 zamlı ve tahsili emval kanununa göre tahsil edilir.

MADDE 4. — 4040 numaralı kanunun 40 ncı maddesi hükmü bu kanun hakkında da caidir.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

30 . III . 1943

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
	N. Menemencioglu	F. Ağralı
M. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel		F. Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	S. H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

İk. E.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

dilecek misil zamlı vergilerde, tarhiyatın mükellefe tebliğini takip eden yedi gün içinde ödenir.

Ancak kibrit inhisarı acentaları beyanname ile bildirdikleri stoklarına ait vergiyi beyannamenin verildiği günden itibaren üç ay içinde ve üç müsavi taksitte öderler. Kibrit inhisarına ait olup emaneten acentaları nezdinde bulunan ve beyannamede ayrıca gösterilen ve emaneten bulunduğu kayıt ve vesikalarla tevsik edilen kibrit ve çakmak taşları için acentalar vergi ödemeğe mecbur değildir.

Zamanında ödenmeyen vergiler yüzde on zamlı ve tahsili emval kanununa göre tahsil edilir.

MADDE 4. — Hükümet teklifinin 4 ncü maddesi aynen.

MADDE 5. — Hükümet teklifinin 5 nci maddesi aynen.

MADDE 6. — Hükümet teklifinin 6 ncı maddesi aynen.